

Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego
Instytut Nauk Społecznych

**Zakres wymagań egzaminacyjnych egzaminu dyplomowego
w roku akademickim 2025/2026**

Kierunek: Pedagogika (studia II stopnia, magisterskie)

I. Zagadnienia ogólne

1. Edukacyjne i społeczne wyzwania współczesnej pedagogiki - wybrane przykłady oraz ich charakterystyka.
2. Relacje pomiędzy pedagogiką specjalną i pedagogiką ogólną. Zakresy pedagogiki specjalnej – charakterystyka wybranego zakresu.
3. Rozwój człowieka - współczesne ujęcie psychologii rozwojowej, kryzysy normatywne, zegar biologiczny a zegar społeczny.
4. Idea podmiotowości w refleksji nad wychowaniem. Rola indywidualności dziecka w procesie wychowania i nauczania.
5. Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze. Problemy wychowawcze i zagrożenia współczesnej rodziny.
6. Szkoła jako środowisko uczenia się i wyrównywania szans edukacyjnych oraz instytucja wspomagająca rozwój jednostki i społeczeństwa. Ukryty program szkoły.
7. Media w procesie edukacji i wychowania. Granice dydaktycznej użyteczności środków multimedialnych w procesie kształcenia.
8. Nauczyciel wobec edukacyjnych wyzwań współczesnej rzeczywistości. Nauczyciel szkoły uczenia się i budowania edukacyjnego dialogu.
9. Aksjologiczne i etyczne aspekty pracy nauczyciela. Rola nauczyciela w modelowaniu postaw i zachowań uczniów.
10. Stres oraz wypalenie zawodowe nauczyciela – przyczyny, przejawy i konsekwencje.
11. Specyfika przywództwa edukacyjnego w szkole stanowiącej przestrzeń uczenia się.

12. Różnorodność kulturowa w polskiej szkole i przedszkolu – wyzwania i praktyka. Rola nauczyciela w procesie edukacji wielokulturowej i międzykulturowej.
13. Komunikacja i podmiotowość w środowisku szkolnym: zasady efektywnej komunikacji interpersonalnej, bariery komunikacyjne w relacjach nauczyciel-uczeń, umiejętności ułatwiające nawiązywanie kontaktów.
14. Przedmiot, cele i zadania dydaktyki specjalnej. Dydaktyka specjalna a pedagogika specjalna. Dydaktyka specjalna jako dział dydaktyki ogólnej.
15. Edukacja włączająca, integracyjna i ogólnodostępna – podstawy teoretyczne i charakterystyka.
16. Proces wykluczenia społecznego: przyczyny, przejawy i konsekwencje, stereotypy i uprzedzenia, defaworyzacja społeczna.
17. Sytuacja dziecka z niepełnosprawnością w historii myśli pedagogicznej - ujęcie retrospektywne i współczesne.
18. Współczesne koncepcje występowania zaburzeń osobowości. Podstawy diagnostyki i terapii.
19. Zasady organizacji procesu diagnostycznego oraz terapeutycznego (diagnoza środowiska rodzinnego, diagnoza potrzeb dziecka, diagnoza gotowości szkolnej, diagnoza i wspomaganie rozwoju ruchowego, rysunek dziecka jako sposób diagnozy i inne) – charakterystyka wybranej formy diagnozy.
20. Terapia pedagogiczna – definicje, zakres i zasięg terapii, cele terapii pedagogicznej, zasady postępowania w procesie terapii pedagogicznej.
21. Modele uczenia się – koncepcje klasyczne i współczesne ujęcia. Trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przewyższania.
22. Taksonomia celów kształcenia: rozumienie pojęcia oraz charakterystyka według Bolesława Niemierki. Operacjonalizacja celów kształcenia.
23. Konstruowanie koncepcji badawczej (ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu, celu/celów badań oraz problematyki badawczej).
24. Strategie badań ilościowych i jakościowych. Pluralistyczne podejście w badaniach pedagogicznych.
25. Etyczne wymogi wobec badań naukowych. Problemy etyczne w badaniach pedagogicznych z udziałem dzieci.

II. Moduł specjalnościowy:

II.a. Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z profilaktyką społeczną:

1. Podstawy pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej: definicje, zakresy, rys historyczny.
2. Polskie szkoły pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej – najważniejsi twórcy i ich dzieła.
3. Teoretyczne podstawy pracy opiekuńczo-wychowawczej w kontekście wybranych koncepcji pedagogicznych i psychologicznych.
4. Funkcje i zadania systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Polsce. Współczesne tendencje w systemach opiekuńczo-wychowawczych.
5. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej w Polsce oraz jego formy. Rodzinne i instytucjonalne formy opieki zastępczej.
6. Pojęcie profilaktyki społecznej oraz poziomy i strategie oddziaływań.
7. Znaczenie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie profilaktyki społecznej.
8. Miejsce i znaczenie edukacji zdrowotnej w kontekście profilaktyki społecznej.
9. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące w rozwoju dzieci i młodzieży. Wzmacnianie czynników chroniących i zapobieganie czynnikom ryzyka.
10. Charakterystyka zjawiska wykluczenia społecznego oraz jego konsekwencji dla jednostki i społeczeństwa. Wybrane formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.
11. Rodzina dysfunkcyjna i patologiczna: modele pracy z rodziną z problemami i trudnościami. Zasada pomocniczości i zasada interwencji.
12. Diagnoza pedagogiczna w pracy opiekuńczo-wychowawczej: rodzaje, modele, etapy diagnozy.
13. Rola, kompetencje i osobowość pedagoga w instytucjach opiekuńczo-wychowawczych.
14. Problem przemocy i zaniedbania w rodzinie jako obszar interwencji pedagogicznej.
15. Metody i techniki pracy opiekuńczo-wychowawczej stosowane w pracy z dziećmi, młodzieżą oraz osobami dorosłymi.
16. Rola szkoły jako środowiska społeczno-wychowawczego oraz środowiska inkluzji społecznej.
17. Pedagog szkolny i jego miejsce w strukturze systemu oświatowo-wychowawczego. Metody pracy pedagoga szkolnego.
18. Opieka nad dzieckiem i rodziną w środowisku lokalnym. Pomoc społeczna i praca socjalna. Metody pracy socjalnej (metody klasyczne oraz podejście zintegrowane).
19. Podstawy prawne pracy oraz kompetencje asystenta rodziny. Charakterystyka wybranego modelu metodycznego działania asystenta rodziny.
20. Niedostosowanie społeczne: przyczyny, przejawy, etapy, zapobieganie.
21. Programy profilaktyczne: etapy, zasady konstruowania, ewaluacja efektów działań.
22. Metody pracy z grupą w kontekście działań wychowawczych i profilaktycznych.

23. Problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży w kontekście współczesnych zagrożeń społecznych oraz zasady, formy i metody skutecznej profilaktyki uzależnień.
24. Istota oraz etapy wczesnej interwencji w pracy z dzieckiem i rodziną z uwzględnieniem diagnozy, planowania działań, realizacji oraz ewaluacji efektów.
25. Rola organizacji pozarządowych w systemie wsparcia społecznego oraz ich udział w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i integracji społecznej.

IIb. Terapia pedagogiczna:

1. Pedagogika korekcyjna: cele, zadania, zasady, przedmiot i podmiot oddziaływań pedagogiki korekcyjnej.
2. Medyczne i psychologiczno-pedagogiczne aspekty pedagogiki korekcyjnej i oddziaływań terapeutycznych.
3. Prawne aspekty funkcjonowania ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się oraz organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
4. Specyficzne i niespecyficzne trudności w uczeniu się: rozumienie i charakterystyka wybranych przykładów.
5. Terapia pedagogiczna: podstawowe założenia, cele, zasady, metodyczne aspekty organizowania procesu terapeutycznego.
6. Zasady terapii pedagogicznej: klasyfikacja i charakterystyka wybranej zasady.
7. Metody terapii pedagogicznej: klasyfikacja i charakterystyka wybranej metody.
8. Działania profilaktyczne zapobiegające trudnościom w uczeniu się, podstawowe elementy warsztatu pracy terapeuty pedagogicznego.
9. Indywidualne i grupowe plany korekcyjno-kompensacyjne – sposób konstruowania i ewaluacji.
10. Zasady prowadzenia dokumentacji diagnostycznej dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
11. Metodyka zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, metodyczne aspekty współpracy z rodzicami, nauczycielami i specjalistami.
12. Rodzaje diagnozy pedagogicznej (diagnoza holistyczna, diagnoza typologiczna, genetyczno-rozwojowa, środowiskowa, socjologiczna) – charakterystyka wybranego przykładu diagnozy.
13. Rozumienie specjalnych potrzeb edukacyjnych. Podstawowe zasady pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
14. Charakterystyka wybranej grupy specjalnych potrzeb edukacyjnych z przykładami pracy terapeutycznej i wspomagającej.

15. Specyfika funkcjonowania klas terapeutycznych, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych, zajęć rozwijających umiejętności uczenia się oraz zajęć mających na celu rozwijanie zdolności uczniów (zgodnie z aktualnie obowiązującymi uregulowaniami prawnymi).
16. Edukacja włączająca: istota i podstawowe założenia. Rola procesu integracji społecznej w tworzeniu efektywnej edukacji włączającej.
17. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (zasady organizowania WWRD z uwzględnieniem współpracy z rodziną dziecka).
18. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej – charakterystyka i przeznaczenie dokumentów.
19. Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny /IPET/ jako narzędzie planowania wspierania ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.
20. Procedura konstruowania Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego. (charakterystyka trzech poziomów: diagnostycznego, programowego, praktycznego).
21. Charakterystyka modelu pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (przykładowe rozwiązania w odniesieniu do wybranego rodzaju niepełnosprawności)
22. Podstawowe elementy, cele oraz zasady tworzenia Wielospecjalistycznej Oceny Poziomu Funkcjonowania Ucznia (WOPFU).
23. Istota diagnozy funkcjonalnej w procesie wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
24. Arteterapia oraz jej miejsce w procesie pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: definicja, rodzaje, formy i metody, wykorzystanie.
25. Możliwości wykorzystania metod komunikacji alternatywnej i wspomagającej w pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością.